

ČSESP MOOT COURT 2022 – ZADÁNÍ

1. Pan a paní Novotní jsou manželé žijící v Alarii, členském státě EU. Kvůli hluku a uspěchanosti alarijského hlavního města Solnobrodu se rozhodli, že si mimo svého solnobrodského bytu pořídí na stáří vilu v přímořském městečku Terula, kde by mohli trávit většinu času v relativním klidu.
2. Na koupi domu, jehož kupní cena činí 850.000 EUR, se jim podařilo získat výhodnou hypotéku ve výši 700.000 EUR.
3. Pro sepsání kupní smlouvy, vyřízení nezbytných úkonů a zajištění koupě a převodu domu se souhlasem realitní a stavební kanceláře Markonstrukt, která měla vilu stavět, najali JUDr. Václava Nežárku („advokát“ nebo „Dr. Nežárka“), advokáta se sídlem v Solnobrodu.
4. Relevantní ujednání kupní smlouvy jsou připojeny níže jako **příloha č. 1**.
5. Manželé Novotní dne 21. prosince 2020 do advokátní úschovy podle čl. 14 odst. 1 kupní smlouvy složili 250.000 EUR. Dne 15. dubna 2022 předložil Markonstrukt advokátovi potřebná stavební povolení pro vilu a na pozemek byla vyslána těžká stavební technika, která začala s hloubením základů. Manželé Novotní následně dne 21. dubna složili do advokátní úschovy 400.000 EUR podle čl. 14 odst. 2 kupní smlouvy.
6. Do výstavby vily však zasáhly události světového významu. Mezi Oksurem a Eirevesem, dvěma dalšími evropskými zeměmi, které však nejsou členskými státy EU, panovala delší dobu velmi napjatá situace. Prakticky od konce roku 2021 začal Oksur na svých hranicích koncentrovat vojenské jednotky, společenství světových států však věřilo, že nedojde k faktickému napadení.
7. Ještě než však stačil Dr. Nežárka podle čl. 14 odst. 1 Kupní smlouvy zaslat Markonstrukt částku 250.000 EUR, překročila ráno dne 22. dubna oksurská vojska hranice Eirevesu a zahájila mohutnou mechanizovanou ofenzívu. V reakci na vojenskou akci přijala EU proti Oksuru urychleně celou řadu sankcí, které mimo jiné takřka zastavily mezi Oksurem a členskými státy Unie obchod ohledně strategických surovin a bezpečnostního materiálu. Evropská komise taktéž v mezidobí doporučila členským státům nevydávat občanům Oksuru víza a začala zajišťovat kooperaci členských států v přípravě na vlnu očekávaných válečných uprchlíků z Eirevesu. Zároveň bylo jasné, že další sankce budou brzy přijaty v mnohem větším rozsahu.
8. Tvorbank Alaria, a.s., u které vedl Dr. Nežárka svůj účet advokátní úschovy, je banka založená podle alarijského práva. Je řádně registrovaná u Alarijské centrální banky, splňovala veškeré podmínky pro bankovní činnost a ekonomicky byla zcela zdravá. U střadatelů byla spíše oblíbená, zejména díky vyššímu úročení vkladů oproti ostatním bankám. Nadpoloviční většinu akcií Tvorbank Alaria však drží Tvorbank Oksur, státem vlastněná banka podnikající v Oksuru.
9. Kvůli možnému riziku sankcí proti společnostem napojených na Oksur se mnoho střadatelů Tvorbank Alaria pokusilo své vklady přesunout k jiným bankám.

Tvorbank Alaria tento run na banku neustála, zavřela své pobočky a hned 24. dubna 2022 vydala prohlášení, že kvůli nastalé kritické situaci dočasně pozastavuje všechny výběry a převody z účtů. Dne 2. května vydala Alarijská národní banka prohlášení, že Tvorbank Alaria není schopna dostát svým závazkům.

10. Protekční garanční fond („PGF“) Asociace alarijských bank je soukromoprávní osoba zřízená Asociací alarijských bank jakožto smluvní systém pojištění vkladů ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. b) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/49/EU ze dne 16. dubna 2014 o systémech pojištění vkladů („*Směrnice o pojištění vkladů*“ nebo jen „*Směrnice*“). Prakticky všechny alarijské banky participují na fungování PGF v tom smyslu, že část finančních prostředků, kterými disponují, převádí na PGF tak, aby zajistily jeho fungování, tj. vyplacení náhrad pojištěných vkladů v případě, že se tyto vklady stanou nedisponibilními.
11. PGF byl rozhodnutím Ministerstva financí podle čl. 4 odst. 2 Směrnice o pojištění vkladů uznán za systém pojištění vkladů ve smyslu Směrnice. Ministerstvo ve svém rozhodnutí potvrdilo, že smluvní podmínky mezi PGF, účastnými bankami a vkladateli těchto bank jsou plně v souladu s požadavky Směrnice. PGF tak v rámci Alarie může fungovat jako systém pojištění vkladů a banky mají svobodnou volbu, zdali se jeho fungování budou účastnit. Pokud nebudou, je pro ně povinné být začleněn do Alarijského státního bankovního garančního fondu.
12. Několik menších bank v Alarii se fungování PGF neúčastní; tyto jsou však potom na základě alarijského zákona o bankách povinně začleněny do Alarijského státního bankovního garančního fondu, který je zřízen stejným zákonem a funguje pod Alarijskou centrální bankou. Tvorbank Alaria je členem PGF a není členem Alarijského státního bankovního garančního fondu.
13. V čele PGF je předseda, který je volen na čtyřleté funkční období představenstvem PGF, které je tvořeno zástupci bank zúčastněných na fungování PGF, přičemž váha jejich hlasů odpovídá poměrné ekonomické velikosti těchto bank. Kontrolní funkci v PGF vykonává sedmičlenná dozorčí rada, ve které zasedají čtyři zástupci vybraní hlasováním zúčastněných bank a tři zástupci jmenovaní ministrem financí. Na základě Statutu PGF („Statut“) je ministři financí Alarie a předsedovi Alarijské centrální banky umožněno účastnit se zasedání dozorčí rady, včetně podílení se na hlasování o důležitých otázkách PGF tak, jako by byli plnohodnotnými členy dozorčí rady PGF. V takovém případě potom dozorčí rada může zasedat až v devítičlenném složení.
14. Pro případ relevantní ustanovení Statutu PGF jsou připojeny jako **příloha č. 2**.
15. Dr. Nežárka se 15. května, dvanáct dní po prohlášení Alarijské národní banky o neschopnosti Tvorbank Alaria dostát svým pohledávkám, obrátil s žádostí o výplatu pojištění vkladu na PGF. Argumentoval, že jelikož bylo převedení 650.000 EUR manžely Novotnými vázáno na koupi nemovitosti a jde tedy o *operaci s nemovitostí týkající se soukromé obytné nemovitosti* ve smyslu čl. 6 odst. 2 písm. a) Směrnice o ochraně vkladů, je ve smyslu této směrnice oprávněn z důvodu nevyplacitelnosti peněz na jeho úschovovém účtu k získání pojištění vkladu a

zvýšené náhrady podle čl. čl. 6 odst. 2 Směrnice, resp. čl. 20 odst. 2 Statutu PGF, v celkové výši 310.000 EUR.

16. Protekční garanční fond Dr. Nežárkovi v rozhodnutí ze dne 1. června 2022 sdělil, že po přezkoumání jeho žádosti mu bude vyplaceno pojištění vkladu ve výši 110.000 EUR, zvýšenou náhradu ve výši 200.000 EUR mu však Protekční garanční fond nepřiznává. Konkrétně totiž podle čl. 21 písm. c) Statutu PGF platí, že zvýšenou náhradu je možno vyplatit, pokud byla na pojištěný účet složena kupní cena plynoucí z prodeje nemovité věci sloužící k bydlení podle katastru nemovitostí, pokud byl tento prodej doložen návrhem na zahájení vkladového řízení do katastru nemovitostí. Taková skutečnost však v nynějším případě nenastala, neboť předmětná nemovitost nejenže nebyla předmětem vkladového řízení co do vlastnického práva k ní, nebylo pro ni dokonce vydáno ani kolaudační rozhodnutí. Byť ze stavebního povolení plyne, že nemovitost bude sloužit k bydlení osob, pro neexistenci kolaudačního rozhodnutí nelze toto postavit na jisto.
17. Dr. Nežárka nelenil a věc se souhlasem Protekčního garančního fondu předložil k posouzení Úřadu bankovního arbitra („Bankovní arbitr“).
18. Bankovní arbitr je nezávislý orgán zřízený zákonem č. 163/2000 alarijské Sbirky zákonů, o Úřadu bankovního arbitra, a je ze zákona příslušný rozhodovat ve sporech mezi bankami navzájem; ve sporech mezi bankami a jejich klienty, pokud peněžní hodnota uplatněného nároku překračuje 500.000 EUR; a ve sporech, jejichž hodnota nepřekračuje 500.000 EUR a kde se obě strany sporu dohodly na předložení sporu Bankovnímu arbitrovi. Ve zvláštních případech je také kompetentní rozhodovat spory mezi Ministerstvem financí a bankami.
19. Řízení před Bankovním arbitrem jsou zahajována na návrh stran a fakticky vychází z úpravy alarijského soudního řádu správního. Bankovní arbitr není v průběhu řízení vázán tvrzeními a důkazními návrhy stran a má široké pravomoci co do informační a vyšetřovací součinnosti dalších orgánů veřejné moci a finančních institucí. Do všech řízení před bankovním arbitrem může jako vedlejší účastník vstoupit Ministerstvo financí, jeho procesní aktivita je však omezená na podávání stanovisek, kterými není Bankovní arbitr vázán.
20. Bankovní arbitr rozhoduje ve tříčlenném senátu. Jedním z členů senátu je vždy soudce finančního úseku Obvodního soudu hlavního města Alarie. Výběr soudce není nijak upraven soudním řádem správním, ale soudci finančního kolegia ho vybírají sami ze svého středu a ve funkci setrvává, dokud se funkce soudce Bankovního arbitra sám nevzdá. Další dva členové senátu pochází z nesoudcovské profese. Pro každé jednotlivé řízení jsou dva členové vybíráni losem ze seznamu Bankovních arbitrů vedeného u Ministerstva financí. Aby mohl být někdo veden na seznamu arbitrů, musí splňovat tři podmínky: a) bezúhonnost a vysokou morální integritu; b) vysokoškolské magisterské vzdělání v oboru Právo alespoň uznané ve státě Alarie; c) úspěšné složení odborné zkoušky garantované Ministerstvem financí.

21. Odborná zkouška se skládá především z otázek daňového práva, finančního práva a správního procesního práva. Pro její složení není nutná žádná jiná předchozí odborná zkouška (jako např. advokátní či justiční). I po úspěšném absolvování zkoušky podléhá zapsání na seznam bankovních arbitrů ministru financí, který může s odůvodněním zápis uchazeče odmítnout. Bankovní arbitři podléhají přezkoušení každých 5 let. Jakmile jsou jednou na seznam zapsáni, jejich výmaz je možný pouze z formálního důvodu – jen pokud nedosáhnou minimálního počtu bodů při pravidelném přezkoušení.
22. Pravomocné rozhodnutí Bankovního arbitra může být následně napadeno jen kasační žalobou k alarijskému Nejvyššímu soudu. Kasační žalobu je však možno podat jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci Bankovním arbitrem, v takovém případě potom o věci rozhoduje Nejvyšší soud. Nejvyšší soud je však ve svém přezkumu omezen toliko na právní posouzení věci a žaloba je přípustná jen pokud napadené rozhodnutí bankovního arbitra stojí na otázce zásadního právního významu. Pokud Nejvyšší soud shledá rozhodnutí nezákonné, nemůže ve věci sám finálně rozhodnout, vždy musí věc vrátit k dalšímu řízení Bankovnímu arbitru.
23. Ve své stížnosti Bankovnímu arbitrovi Dr. Nežárka argumentoval, že Statut PGF nepřipustně omezuje rozsah jeho práva přiznaného Směrnicí o pojištění vkladů. Směrnice totiž na rozdíl od Statutu PGF vyplacení zvýšené náhrady neváže na okamžik, kdy byl proveden vklad do katastru nemovitostí. Podle Dr. Nežárky tak musí Bankovní arbitr přiznat Směrnicí přímý účinek a nárok na vyplacení zvýšené náhrady přiznat na základě ní, případně skrze souladný výklad vyložit Statut PGF tak, aby nárok na zvýšenou náhradu přiznával sám o sobě.
24. PGF ve své odpovědi na žádost o zahájení řízení u Bankovního arbitra naopak uvedl, že jisté zúžení obecných a často vágních podmínek uvedených v evropských směrnicích je obvyklé. Nedochozí tak k nepřipustnému zúžení přiznaných práv. Navíc, podle Směrnice jsou vklady chráněny až do výše 100.000 EUR, nicméně Směrnice nepředepisuje výši zvýšené náhrady. Jelikož PGF již v základu pojišťuje vklady až do výše 110.000 EUR, lze předpokládat, že ve skutečnosti jsou všechny vklady chráněny také prostřednictvím zvýšené náhrady ve výši 10.000 EUR a povinností ze Směrnice tak bylo učiněno zadost. Za druhé, i kdyby snad takové zúžení bylo příliš limitující, stěžovatel nemůže na základě Směrnice žádat po PGF zvýšenou náhradu, jelikož nejsou dány podmínky nástupu přímého účinku směrnice ve smyslu ustálené rozhodovací činnosti Soudního dvora.
25. Dr. Nežárka reagoval replikou, ve které zdůraznil, že s právním hodnocením PGF nesouhlasí. Argumentace PGF je podle něj ryze účelová a PGF se nemůže povinnosti platit zvýšenou náhradu zprostit odkazem na částku, která je sice vyplácena nad rámec základní částky ze Směrnice, ale je nepřipustně nízká, navíc její obecná konstrukce vůbec nebere v úvahu naplnění či nenaplnění jakýchkoli zvláštních kritérií. Co se týče přímého účinku, má Dr. Nežárka za to, že podmínky splněny jsou, nicméně pokud by nebyly (a PGF by nebyl povinen vyplatit zvýšenou náhradu), je toho názoru, že v takové situaci je za škodu odpovědný stát, jelikož nesprávně provedl Směrnicí o pojištění vkladů, když schválil fungování PGF i se Statutem, který nepřipustně zužuje práva přiznaná Směrnicí.

26. Jelikož případ závisí na vyřešení otázek evropského práva, Bankovní arbitr se rozhodl přerušit řízení a podle čl. 267 SFEU zahájil řízení o předběžné otázce, v rámci kterého položil Soudnímu dvoru následující otázky:

1. **Je sám Bankovní arbitr soudem ve smyslu čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie?**
2. **Má se v situaci, jako je ta v nynějším řízení, vykládat čl. 6 odst. 2 písm. a) Směrnice o pojištění vkladů tak, že buď skrze přímý účinek nebo skrze souladný výklad zakládá přímý nárok vkladatele na vyplacení zvýšené náhrady podle zvláštního ustanovení, jako je v nynějším případě čl. 20 odst. 2 Statut PGF?**
3. **Pokud je odpověď na otázku 2) negativní, může být uznání smluvního systému pojištění vkladů, který nepřipustně zužuje rozsah práv přiznaných Směrnicí, státem nahlíženo jako dostatečně vážné porušení ve smyslu rozhodnutí *Brasserie de Pecher* tak, aby státu vznikla povinnost náhrady škody tímto porušením unijního práva způsobená?**

V řízení před Soudním dvorem zaslali své vyjádření mj. strany sporu - Dr. Nežárka a PGF.

Příloha č. 1 – výňatek kupní smlouvy manželů Novotných

Čl. 14 Způsob úhrady

(1) První část kupní ceny ve výši 250.000 EUR složí kupující do advokátní úschovy k rukám JUDr. Václava Nežárky (dále jen: „advokát“) a tato část kupní ceny bude vyplacena stavebníkovi do třiceti dnů ode dne, kdy tento předloží všechna potřebná stavební povolení tak, aby mohla být stavba nemovitosti zahájena

(2) Nejpozději do třiceti dnů od doložení všech potřebných stavebních povolení podle odst. 1 tohoto článku složí kupující druhou část kupní ceny ve výši 400.000 EUR do advokátní úschovy k rukám advokáta. Tato část kupní ceny bude vyplacena stavebníkovi do třiceti dnů ode dne, kdy tento advokátovi předloží kolaudační rozhodnutí pro nemovitost.

(3) Nejpozději do třiceti dnů od předložení kolaudačního rozhodnutí složí kupující závěrečnou část kupní ceny ve výši 200.000 EUR do advokátní úschovy advokáta. Tato část kupní ceny bude vyplacena stavebníkovi den následující po dni, ve kterém uplyne záruční doba sjednaná v této smlouvě.

Čl. 15 Převod nemovitosti

Stavebník na vlastní náklady zajistí převod na kupující a vklad do katastru nemovitostí ohledně této skutečnosti bez zbytečného odkladu poté, co mu bude vyplacena část kupní ceny podle čl. 14 odst. 2 této smlouvy.

Čl. 16 Účet advokátní úschovy

Účtem advokátní úschovy ve smyslu této smlouvy je účet č. 5553366/4444 vedený na jméno JUDr. Václava Nežárky u Tvorbank Alaria, a.s., IČ 565656. Tento účet je vedený výhradně pro potřeby této smlouvy a nebudou na něm deponované žádné prostředky třetích osob.

Příloha č. 2 – výňatek Statutu PGF

Čl. 20 Výše vypláčené náhrady

(1) souhrn vkladů každého vkladatele je pojištěn do výše 110.000 EUR pro případ, že se tyto vklady u zúčastněné banky stanou nedisponibilními,

(2) pokud oprávněná osoba, která je fyzickou osobou, doloží, že splňuje podmínky pro výplatu zvýšené náhrady za pojištěnou pohledávku z vkladu a požádá o ni, poskytne Protekční garanční fond oprávněné osobě vedle náhrady podle čl. 20 odst. 1 zvýšenou náhradu za tu část pohledávky z vkladu, u které doložila splnění podmínek podle čl. 21, až do výše 200.000 EUR pro jednu oprávněnou osobu u jedné banky (dále jen „zvýšená náhrada“).

Čl. 21 Situace kryté zvýšenou náhradou

nárok na zvýšenou náhradu podle čl. 20 odst. 2 vznikne, po splnění podání žádosti společně s podklady prokazujícími nárok na zvýšenou náhradu, pokud rozhodný den nastal ve lhůtě 3 měsíců ode dne připsání částky na účet oprávněné osoby; připsáním částky na účet se rozumí okamžik, jímž se tato částka poprvé dostala do dispozice oprávněné osoby v důsledku platební transakce, která je

[...]

c) úhradou kupní ceny plynoucí z prodeje nemovité věci, která slouží k bydlení podle evidence v katastru nemovitostí, pokud byl tento prodej doložen návrhem na zahájení vkladového řízení do katastru nemovitostí, včetně příloh, a tento návrh byl podán před rozhodným dnem.

Čl. 23 Rozhodnutí o vyplacení náhrady

(1) Oprávněná osoba, která požaduje vyplacení zvýšené náhrady, předloží Protekčnímu garančnímu fondu spolu s dokumenty dokládajícími její nárok na zvýšenou náhradu podle čl. 20 odst. 2 žádost o výplatu zvýšené náhrady za pohledávku z vkladu na předepsaném formuláři.

(2) Garanční protekční fond na základě dokumentů předložených podle odstavce 1 oprávněnou osobou a informací, které mu pro účely posouzení nároku oprávněné osoby na výplatu zvýšené náhrady poskytne banka, bývalá banka, pobočka banky z jiného než členského státu, bývalá pobočka banky z jiného než členského státu a likvidátor, správce, zástupce správce nebo insolvenční správce anebo orgán sociálního zabezpečení, posoudí do 4 měsíců od rozhodného dne, zda má oprávněná osoba nárok na výplatu zvýšené náhrady za pohledávku z vkladu podle čl. 20 odst. 2.